

DERLEME MAKALE

**ŞEREFİYE DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ AÇIKLAMA
GEREKLİLİKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME¹**
***A REVIEW ON GOODWILL IMPAIRMENT DISCLOSURE
REQUIREMENTS***

Arş. Gör. Dr. Caner AKBABA*

ÖZ

Şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması uzun yıllardır muhasebe alanının en çok tartışılan konularından biri olarak önemini korumaktadır. 2004 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board - IASB) ve Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu'nun (US Financial Accounting Standards Board - FASB) yakınsama projesinin en önemli aşamalarından biri olarak UFRS 3 İşletme Birleşmeleri Standardı yayınlanmış ve şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda amortisman yöntemi bırakılarak değer düşüklüğü yöntemine geçilmiştir. Yalnızca değer düşüklüğü yaklaşımı olarak da adlandırılan bu yeni yöntem literatürde geniş bir şekilde tartışılmıştır. Bu çalışmada söz konusu literatür gözden geçirilmekte ve elde edilen sonuçlar derlenerek bu yeni yöntemin faydaları ve karşılaşılan sorunlar ortaya konmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Şerefiye, Değer Düşüklüğü, Uyum, Açıklamalar

ABSTRACT

Accounting and reporting of goodwill maintains its importance as one of the most controversial topics in accounting for many years. In 2004, IFRS 3 Business Combinations Standard was published as one of the most important stages of the convergence project between the International Accounting Standards Board (IASB) and the US Financial Accounting Standards Board (FASB), as a consequence the amortization method was superseded by the impairment method. This new method, also called the only impairment

¹ Bu çalışma Caner AKBABA'nın Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yazdığı "Goodwill Impairment: Quality and Consequences with The Evidence From Borsa Istanbul" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

* Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, canerakbaba@mu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8849-1622>

approach, has been widely discussed in the literature. In this study, the aforementioned literature is reviewed and the results of the studies are compiled, and the benefits and problems encountered with this new method are revealed.

Keywords: Goodwill, Impairment, Compliance, Disclosures

1. GİRİŞ

İşletme birleşmeleri sonucu ortaya çıkan şerefiye finansal raporlama alanında üzerinde en çok tartışmanın yapıldığı konulardan biridir. Bu durum işletme birleşmeleri konusunu Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (International Accounting Standards Board - IASB) ile Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu'nun (US Financial Accounting Standards Board - FASB) yakınsama projesinin en önemli aşamalarından biri haline getirmiş; nihayetinde işletme birleşmeleri, UMSK ve FASB tarafından tamamlanan ilk büyük ortak proje olmuştur. Nihayetinde, 2004 yılında UMSK "UFRS 3 İşletme Birleşmeleri" standardını yayınlarak 'çıkarların birleştirilmesi' (pooling-of-interest method) yöntemini kaldırmış bunun yerine yalnızca 'satın alma' (acquisition) yönteminin kullanılmasını gerektirdiğini hüküm altına almıştır. Ayrıca, UFRS 3 ile şerefiyenin ölçümünde önemli bir değişiklik yapılmış buna göre müteakip dönemlerde şerefiyenin amortisman yerine (başka bir gösterge olmadığı takdirde) en az yılda bir kez değer düşüklüğü testine tâbi tutularak ölçüleceği açıklanmıştır. Bu durum literatürde 'yalnızca değer düşüklüğü yaklaşımı' (impairment-only-approach) olarak adlandırılmaktadır. Buna göre, şerefiyenin müteakip dönemlerde değer düşüklüğü testi ile ölçümünde UMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardı hükümlerine uygun olarak, şerefiyenin geri kazanılabilir tutarı, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ile kullanım değerinden yüksek olanı olarak belirlenmektedir. Şerefiyenin geri kazanılabilir tutarının defter değerinden düşük bulunması durumunda, şerefiye değer düşüklüğüne uğramış olarak kabul edilmekte ve defter değeri ile geri kazanılabilir tutar arasındaki farkın değer düşüklüğü zararı olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

Şirketler şerefiye için değer düşüklüğü testini uygularken değerlendirme sırasında kullandıkları girdileri ve varsayımları UMS 36 paragraf 134'e uygun olarak mali tablo dipnotlarında açıklamak zorundadırlar. Buna rağmen şerefiyenin finansal durum tablosunda genellikle daha büyük tutarlara sahip olması ve değer düşüklüğü testinin önemli varsayımlara ihtiyaç duyması

şerefiye değer düşüklüğü testini UMS 36'daki en tartışmalı ve karmaşık alan haline getirmektedir (Tsalavoutas, André ve Dionysiou, 2014, s. 35). Ayrıca, değer düşüklüğü yaklaşımı; şerefiye değer düşüklüğü testinin oldukça detaylı, zahmetli, maliyetli ve özellikle kâr yönetimi gibi konularda yönetici takdirine elverişli olması gibi nedenlerden ötürü eleştirilmektedir (Stevenson ve McPhee, 2005; Wines, Dagwell ve Windsor, 2007; Pajunen ve Saastamoinen, 2013; KPMG, 2014).

Değer düşüklüğü yaklaşımı ile ilgili eleştiriler şerefiyenin ölçümü ve raporlanması için UFRS açıklama gerekliliklerine ne derece uyum sağlandığını tespit etmeye yönelik çalışmalarla da desteklenmiştir. Bu konuda çeşitli ülkelerde araştırmalar yapılmış ve sonuç olarak açıklama gerekliliklerine yönelik önemli bir uyumsuzluk olduğu tespit edilmiştir. Buna bağlı olarak; bu çalışmanın amacı, şerefiye ve şerefiye değer düşüklüğü ile ilgili açıklanması gereken bilgilerle ilgili yapılan çalışmaları analiz etmek ve bu çalışmaların sonuçlarını sistematik bir şekilde sunmaktır. Ayrıca, çalışma literatürdeki şerefiye değer düşüklüğü testine ilişkin açıklama gerekliliklerine uyum derecesini açıklayan faktörlerle birlikte bu uyum derecesinin ekonomik sonuçlarını da içeren çalışmaları özetlemeyi amaçlamaktadır. Son olarak, elde edilen bilgilerle birlikte, şerefiye değer düşüklüğü testine ilişkin açıklama gerekliliklerine uyum derecesini arttırmak için nelerin uygulanabileceğini tartışmaya açmaktadır.

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Finansal raporlama standartlarındaki açıklama gerekliliklerinin, standart koyucular tarafından öngörülen şekilde yerine getirilmesi literatürde 'uyum' olarak adlandırılmaktadır. UFRS'nin dünya genelinde kabul edilmesi UFRS gerekliliklerine uyum ile ilgili çalışmaların yaygınlığının ve çeşitliliğinin artmasına neden olmaktadır. Şerefiyenin ilk muhasebeleştirilmesinde ve sonraki dönemlerde değer düşüklüğü testi uygulanması sırasında UFRS gerekliliklerine ne düzeyde uyulduğuna dair yürütülen çalışmalar özellikle son yıllarda literatürde oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle UMSK'nin şerefiyenin raporlanması konusunda hazırlamış olduğu raporlarda da bu çalışmaların etkisinin olduğu görülmektedir.

Literatürdeki çalışmalar ilk başlarda şerefiyenin ölçümü ve raporlanması için açıklama gerekliliklerine ne düzeyde uyum sağlandığını tespit etmeye yönelikken sonraki dönemlerde yapılan çalışmalar uyum düzeyini etkileyen

şirkete özgü faktörler üzerinde yoğunlaşmıştır. Yakın dönemlerde yapılan çalışmalarda ise uyum düzeyinin piyasalara, şirket değerine ve sermaye maliyetine olan etkisi araştırılmıştır.

Literatürde şerefiye uyum düzeyini araştıran çalışmaları temelde iki gruba ayırmak mümkündür. Birinci grup şerefiye, işletme birleşmeleri ve diğer maddi olmayan varlıkların raporlanması sırasında UFRS açıklama gerekliliklerine ne derecede uyulduğunu gösteren çalışmaları içermektedir. İkincisinde ise şerefiyenin takip eden dönemlerde değer düşüklüğü testine tâbi tutulurken UFRS açısından yapılması gereken açıklamalara ne derece uyulduğuna ilişkin çalışmalar bulunmaktadır. Buna bağlı olarak, çalışmamızda önce şerefiye ve diğer maddi olmayan duran varlıkların raporlanması ile ilgili çalışmalar ele alınmakta bunu şerefiye değer düşüklüğü testi için açıklanması gereken bilgilere uyum ile ilgili çalışmaların incelenmesi takip etmektedir. Çalışmanın devamında ise açıklama gerekliliklerine uyum seviyesini etkileyen faktörleri ve uyum seviyesinin ekonomik sonuçlarını araştıran çalışmalar gözden geçirilmektedir.

2.1. Şerefiye ve Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıkların Raporlanması ile İlgili Çalışmalar

Şerefiyenin diğer muhasebe standartları ile birlikte ele alınarak nasıl raporlandığını konu edinen ilk çalışma Glaum, Schmidt, Street ve Vogel (2013) tarafından 17 Avrupa Birliği (AB) ülkesinde borsada işlem gören 357 şirketin 2005 mali tablolarında UFRS 3 ve UMS 36 standartlarındaki açıklama gerekliliklerine ne derecede uyum gösterildiğini ölçmek üzerine yapılan çalışmadır. Uyum derecesini ölçmek için UFRS 3 ve UMS 36'daki açıklama gerekliliklerinden oluşan 100 maddelik ve her maddenin eşit ağırlığa sahip olduğu (unweighted) bir endeks oluşturularak ülke bazında uyum derecelerini belirlemişlerdir. Çalışma sonucunda şirketlerin %12 ile %100 aralığında ve ortalama %72,8 düzeyinde bir uyumla raporlama yaptıklarını belirlemişlerdir. En yüksek uyum derecesini %85 ile İsviçre şirketlerinin, en düşük uyum derecesini ise ortalama %56 ile Avusturyalı şirketlerin gösterdiğini tespit etmişlerdir. Genel anlamda ülkelere özgü faktörlerin muhasebe geleneklerinin uyum derecesinde önemli bir faktör olduğu ileri sürerek Anglosakson ve İskandinav ülkelerin daha fazla uyum gösterdiğini buna karşın Orta Avrupa ülkelerinin uyum konusunda daha gerilerde kaldığını raporlamışlardır. UFRS 3 açıklama gereksinimlerini uyum ile ilgili olarak, genellikle birleşme

maliyeti, satın alma fiyatının edinilen varlıklar, yükümlülükler ve şarta bağlı yükümlülüklerle dağıtılması ile edinilen şerefiye veya pazarlıklı satın alma sonucunda oluşan kârın muhasebeleştirilmesine ilişkin açıklamaların eksik olduğunu tespit etmişlerdir. UMS 36 açısından bakıldığında ise değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine uyum konusunda da eksiklikler olduğunu tespit etmişlerdir. Örneğin, bazı şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testi için kullandıkları yöntemi açıklamadıklarını; kullandıkları yöntemi açıklayanların da çoğu zaman nakit akışları için planladıkları dönem, uzun vadeli büyüme oranı ve iskonto oranı gibi değer düşüklüğü testi için gerekli detayları sunmadıklarını belirlemişlerdir.

Bir diğer çalışmada, Devalle ve Rizzato (2013) borsada işlem 37 büyük İtalyan şirketinin UFRS 3 ve UMS 36 açıklama gerekliliklerine ne derece uyumlu bir raporlama yaptıklarını tespit etmek amacıyla söz konusu şirketlerin 2010 mali tablolarını incelemişlerdir. Uyum derecesini ölçmek için 40'ı UFRS 3 ve 8'i UMS 36'daki zorunlu açıklama gerekliliklerinden oluşan toplam 48 maddelik ve her maddenin eşit ağırlığa sahip olduğu (unweighted) bir endeks oluşturmuşlardır. Sonuçta şirketlerin ortalama %66 düzeyinde bir uyumla açıklama yaptıklarını tespit etmişlerdir.

Tsalavoutas vd. (2014) ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) için dünya genelinde UFRS 3, UMS 38 ve UMS 36 standartları için açıklama gerekliliklerine ne derece uyum gösterildiğini ölçmek adına bir rapor hazırlamışlardır. Üç standart ile ilgili açıklanması gereken hususlara ne derece uyum sağlandığını incelemek için, AB, Avustralya, Çin Hong Kong, Yeni Zelanda, Brezilya, Güney Afrika ve Malezya'da halka açık 544 finansal olmayan şirketten oluşan bir örneklem belirlemişlerdir. Tsalavoutas vd. (2014) örneklemdaki 280 şirketin işletme birleşmesi raporladığını, bunlardan 51'inin satın alınan işletme sayısı, transfer edilen bedel, yapılan diğer harcamalar veya ödeme yöntemi gibi bazı bilgilerinden başka bir bilgi açıklamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca örneklemdaki 258 şirketin şerefiye raporladığı tespit edilmiş ancak bu şirketlerden yalnızca 61'i şerefiyeyi oluşturan faktörlerle ilgili bilgi vermiştir. Sonuç olarak şirketlerin UFRS 3 açıklama gerekliliklerine yeterince uyum göstermediğini tespit etmişlerdir. UMS 36 açısından bakıldığında değer düşüklüğü raporlayan 339 şirketten 334'ünün değer düşüklüğü tutarını ayrı bir şekilde raporladıklarını tespit etmişlerdir. En fazla değer düşüklüğüne uğrayan kalemlerin tesis makine ve cihazlar olduğunu bunları bina ve arsalar gibi diğer maddi duran varlıkların

takip ettiğini belirtmişlerdir. Ayrıca sınırlı ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar için şerefiyeye göre daha fazla değer düşüklüğü raporlandığını da ortaya koymuşlardır. Diğer bulgulara bakıldığında Tsalavoutas vd. (2014) örneklemedeki şirketlerin ortalama %83 düzeyinde bir uyumluluk gösterdiklerini ve bu şirketlerin %75'inin en az %75 düzeyinde uyumluluğa sahip olduğunu en alttaki grupta yer alan şirketlerin de %33 düzeyinde bir uyumluluk gösterdiğini tespit etmişlerdir. En büyük uyum düzeyine sahip ülke Yeni Zelanda olurken (%97) onu İrlanda (%91) ve Birleşik Krallık (%90) takip etmektedir. Açıklama gerekliliklerine en düşük düzeyde uyum gösteren ülke ise %67 ile Yunanistan olduğunu raporlamışlardır.

Devalle, Rizzato ve Busso (2016) borsada işlem gören İtalyan şirketlerinin UFRS 3, UMS 36 ve UMS 38 standartlarındaki zorunlu açıklama gerekliliklerine ne ölçüde uyum sağladıklarını tespit etmek amacıyla 189 şirketin 2010 mali tablolarını incelemişlerdir. Uyum düzeyini belirleyebilmek için 141 maddeden oluşan bir ölçek oluşturmuşlardır. Söz konusu ölçeğin maddelerini hem eşit ağırlıklı (unweighted) hem de farklı ağırlıklar (weighted) vererek uygulamışlar ve bu uygulama sırasında hem Cooke yöntemini hem de standart başına uyum (partial compliance) yöntemini kullanmışlardır. Sonuç olarak borsada işlem gören İtalyan şirketlerinin Cooke yöntemine göre ortalama %73 standart başına uyum yöntemine göre ise ortalama %67 seviyesinde bir uyumlulukla finansal raporlama yaptıklarını tespit etmişlerdir.

Mazzi, André, Dionysiou ve Tsalavoutas (2017) 16 Avrupa ülkesinde halka açık toplam 831 şirketin 2008-2011 yılları arasındaki mali tablolarını incelemiş ve UFRS 3 ve UMS 36 standartlarındaki açıklama gerekliliklerine ne düzeyde uyum gösterdiklerini tespit etmeye çalışmışlardır. Uyum düzeyini belirleyebilmek için 2008-2009 ve 2010-2011 yılları için ayrı ayrı her maddenin eşit ağırlığa sahip olduğu ölçekler kullanmışlardır. Sonuç olarak uyum düzeyinin genelde ortalama %82,3 düzeyinde olduğunu ve yıllar itibariyle (2008-2011) %77,8'den %84'e yükseldiğini tespit etmişlerdir. Buna rağmen çok sayıda şirketin açıklama gerekliliklerine uyum konusunda hala başarısız olduğunu ve bu sonucun tamamen yöneticilerin kararlarından kaynaklandığını da belirtmişlerdir. Mazzi vd. (2017)'nin elde ettiği sonuçlara göre en yüksek uyum seviyesini İrlanda göstermiş (%94) onu Danimarka (%90,8) takip etmiştir. En düşük uyum seviyesi Belçika'da (%72,2) gözlemlenmiş ikinci en düşük uyum gösteren ülke ise Portekiz (%72,6) olmuştur. Sonuç olarak diğer çalışmalarla birlikte bakıldığında muhasebe geleneğine sahip olan ve

geçmişten beri muhasebe konusunda belli bir standart yakalamış ülkelerin açıklama gerekliliklerine uyum konusunda diğer ülkelere nazaran sorun yaşamadıkları görülmektedir.

2.2. Şerefiye Değer Düşüklüğü Testi ile İlgili Çalışmalar

Şerefiyenin müteakip dönemlerdeki ölçümü ve raporlanması ile ilgili çalışmalar şerefiye ile ilgili literatürün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Mali tablolarda şerefiye değer düşüklüğü testi ile ilgili yapılan açıklamaların UMS 36'daki açıklama gereklilikleriyle ne derece uyumlu olarak yapıldığını konu alan bu çalışmalar hem akademisyenler hem de diğer kurumlar tarafından oldukça ilgi görmektedir. Söz konusu çalışmalar incelendiğinde ilk dönemlerde genelde tek bir yıla ait mali tablolardaki açıklamalar üzerine yoğunlaşıldığı; bununla birlikte yakın dönem çalışmaların ise daha fazla sayıda dönemi kapsadığı göze çarpmaktadır. Ayrıca söz konusu çalışmalarda ülke karşılaştırmalarının yanı sıra şerefiye değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine uyumu hangi faktörlerin etkilediği de araştırılmıştır. Çalışma sonuçları irdelendiğinde ilk yıllarda uyum seviyesi oldukça düşük seviyelerde iken son yıllara doğru uyum seviyesinin arttığı gözlemlenmekle birlikte hali hazırda şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine karşı bir direnç gösterdikleri ve standart metin ('boilerplate') niteliğinde raporların oldukça fazla olduğu görülmektedir.

Şerefiye raporlayan şirketlerin UFRS gerekliliklerini ne ölçüde uyguladıklarını araştırmaya yönelik ilk çalışmalar, Avustralya şirketlerinin incelenmesinden oluşmaktadır. Carlin, Finch ve Ford (2007), Carlin ve Finch (2010) ve Carlin ve Finch (2011); şerefiyenin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması sırasında açıklama gerekliliklerine ne derece uyulduğunu belirleyebilmek için Avustralya şirketlerini çeşitli zamanlarda farklı örneklemeler ile incelemişlerdir.

İlk çalışmada Carlin vd. (2007) Avustralya Borsası'nda işlem gören piyasa değeri açısından ilk 20 şirketin 2006 yılı mali tablolarındaki şerefiye değer düşüklüğüne ilişkin açıklamalarını incelemişlerdir. Sonuç olarak; örnekleme yer alan yalnızca birkaç işletmenin (%25), şerefiyenin ölçümünde hangi modelleri kullandıklarına dair yeterli açıklamalar sunduğunu tespit etmişlerdir.

Diğer bir çalışmada Carlin ve Finch (2010) mali tabloların hazırlanması için UFRS'nin benimsenmesinden sonraki ilk iki yıl içinde Avustralya şirketlerinin şerefiyenin raporlanması konusunda açıklama gerekliliklerine ne derece uyum

gösterdiklerinin tespiti için borsada işlem gören 50 büyük Avustralya şirketinin 2006-2007 mali tablolarını incelemiştir. Araştırmalarının bulguları, az ama önemli sayıda şirketin şerefiye değer düşüklüğü testinin teknik gerekliliklerini yerine getiremediğini göstermektedir.

Carlin ve Finch (2011) bu defa borsada işlem gören 200 Avustralya şirketinin 2006 yılı mali tablolarını incelemişler ve 200 şirketten 164'ünün açıklama gerekliliklerine tam anlamıyla uyum sağladığını tespit etmişlerdir. Sonuç olarak şerefiye değer düşüklüğü testi için açıklanması gereken hususlara karşı sistematik bir uyumsuzluğun olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca örneklemedeki şirketlerin %79'unun şerefiyenin geri kazanılabilir değerini hesaplamada kullanım değerini tercih ettiklerini kanıtlamışlardır.

Carlin, Finch ve Khairi (2010) UMS 36'daki şerefiye değer düşüklüğü testine ilişkin açıklama gerekliliklerine uyumu ölçmek için 168 Singapur şirketinin 2005-2007 yılları arasındaki mali tablolarını incelemiştir. Yaptıkları analizler sonucunda, şerefiye değer düşüklüğü testinin uygulanması sırasında nakit yaratan birimlerin tanımı ile bu birimlerin geri kazanılabilir tutarını belirlemede ve şerefiyenin nakit yaratan birimlere dağıtımında kullanılan temel girdi faktörlerine dair bilgiler gibi konularda önemli uyum eksikliği olduğunu tespit etmişlerdir. Şerefiyenin nakit yaratan birimlere dağıtılması konusunda 2005'te 168 şirketten 73'ünün, 2006'da 168 şirketten 95'inin ve 2007'de ise 125 şirketten 120'sinin açıklama gereklilikleriyle tamamen uyumlu raporlama yaptıklarını bulmuşlardır.

Camodeca, Almici ve Bernardi (2013) şerefiye değer düşüklüğü testi için UFRS'nin gerektirdiği açıklamalara ne ölçüde uyduklarını incelemek için Londra Borsası'nda işlem gören 85 finansal olmayan büyük şirketin 2007-2011 mali tablolarını incelemiştir. Sonuç olarak toplam uyum düzeyinin düşük olduğunu ancak şirketler arasında önemli ölçüde değişkenlik gösterdiğini tespit etmişlerdir. Bu uyum düzeyinin, şerefiyenin geri kazanılabilir tutar tahmini için etkili olan temel varsayımlar konusunda çoğunlukla yetersiz olduğunu da bulmuşlardır. Ayrıca, genel olarak kapsamlı bilgi ihtiyacının kriz dönemlerinde daha fazla olabileceği inancının aksine, kriz öncesi dönemde (2007), kriz döneminde (2008-2009) ve kriz sonrası dönemde (2010-2011) açıklanan bilgi düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemiştir.

Bepari, Rahman ve Mollik (2014) 2008-2009 krizinin Avustralya şirketlerinin şerefiye değer düşüklüğü testi için UMS 36 açıklama gereklilikleri

ile uyumluluğunu nasıl etkilediğini araştırmak için 2006-2009 yılları arasında 211 ile 246 arasında değişen sayıda halka açık şirketin mali tablolarını incelemişlerdir. Uyumluluk seviyesinin 2006-2009 yılları boyunca sırasıyla %57, %57,9, %63,6 ve %67,3 olduğunu diğer bir ifadeyle kriz döneminde (2008-2009) açıklama gerekliliklerine uyumun kriz öncesi döneme (2006-2007) göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Özellikle küresel finansal kriz dönemi boyunca, şerefiyenin toplam varlıklar içindeki yüzdesi, şirketleri açıklama gerekliliklerini yerine getirmeye zorladığına dair kanıtlar sunmuşlardır.

Hartwig (2015) İsveç ve Hollanda şirketlerinin UMS 36'daki şerefiye değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine ne derece uyum gösterdiğini araştırmak amacıyla söz konusu şirketlerin 2005 ve 2008 yılı mali tablolarını incelemiştir. Söz konusu araştırma için, 2005 yılında borsada işlem gören 165 İsveç şirketini ve 61 Hollanda şirketini; 2008 yılında ise borsada işlem gören 268 İsveç şirketini ve 78 Hollanda şirketini örnekleme dahil etmiştir. Sonuç olarak İsveç şirketleri için uyum derecesinin 2005 ve 2008 yıllarında sırasıyla %56,2 ve %61,6 olduğunu, Hollanda şirketleri için ise %43 ve %62,5 olduğunu bulgulamıştır. 2005 yılında İsveçli şirketlerin daha yüksek uyum seviyesine sahip olmasını Hollanda'daki zayıf kurumsal gözetim mekanizmasına bağlamıştır. Her iki ülke için uyum seviyesinin yıllar itibarıyla arttığını bunun da öğrenmeye bağlı olduğunu iddia etmiştir. 2008 yılında ise uyum seviyesinin her iki ülkede de aynı düzeyde olduğunu bunun da ülkeler arasındaki yakınsamanın bir göstergesi olduğunu belirtmiştir.

Daha önce belirtildiği gibi şerefiye değer düşüklüğü testi ile ilgili çeşitli kurumların da yapmış olduğu çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan en önemlisi Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi'nin (the European Securities and Markets Authority – ESMA) 2013 yılında hazırlamış olduğu rapordur. ESMA (2013) Avrupa Birliği ülkelerinin şerefiye değer düşüklüğü testi için UFRS zorunlu açıklama gerekliliklerine ne ölçüde uyum sağladığını belirleyebilmek için 23 AB ülkesinden 235 şirketin 2011 yılı mali tablolarını gözden geçirmişlerdir. Rapor, şirketlerin genel anlamda şerefiye değer düşüklüğü testi ile ilgili açıklamaları yerine getirdiğini ancak tam anlamıyla bir uyumluluktan söz edilemeyeceğini ortaya koymuştur. Yapılan açıklamaların ise standart metin niteliğinde olduğu ve bazı durumlarda tüm şirketler için geçerli olmadığı fark edilmiştir. Ayrıca raporda şerefiye değer düşüklüğü testiyle ilgili olarak geri kazanılabilir tutarın belirlenmesi, yönetim

varsayımlarının rasyonelliği, büyüme oranlarının gerçekçiliği, duyarlılık analizine ilişkin farklı uygulamalar ve iskonto oranları ile ilgili açıklamalar konusunda yaygın eksikliklerin bulunduğu vurgulanmıştır. Rapor ayrıca, şirketlerin %80'inin şerefiye değer düşüklüğü testi sırasında geri kazanılabilir tutarı belirlemek için kullanım değerini tercih ettiğini; %6'sının satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri kullandığını ve kalan %14'ünün ise geri kazanılabilir tutarı belirlemek için her iki yöntemi de kullanmayı tercih ettiğini göstermektedir.

2013'teki rapora ek olarak ESMA 2014 yılında bu defa 11 AB ülkesinden 56 şirketin 2012 yılı mali tablolarını inceleyerek işletme birleşmeleri sırasında UFRS 3 zorunlu açıklama gerekliliklerine ne seviyede uyum gösterdiklerini araştıran bir rapor hazırlamıştır. Raporda yapılan açıklamaların yine standart metin niteliğinde olduğunu şerefiyenin ortaya çıkmasına neden olan faktörlerin yeterince açıklanmadığını tespit etmişlerdir (ESMA 2014).

Dört büyük bağımsız denetim şirketinden biri olan KPMG de 2014 yılında şerefiye için değer düşüklüğü modelinin ve değer düşüklüğü testi için açıklanması gereken bilgilerin faydalı olup olmadığını araştırmak için farklı paydaşlarla görüşerek bir rapor hazırlamıştır. Hazırlanan raporda; paydaşlar değer düşüklüğü testi için çok fazla açıklama istendiğini bu nedenle hem testi yapmanın hem de raporlanmasının zaman alıcı, maliyetli ve karmaşık olduğunu dile getirmişlerdir. Bunun yanında piyasa değerine dayalı şerefiye değer düşüklüğü testi uygulamanın öznel yargıların çoğunu ortadan kaldıırabileceği için daha faydalı olacağını ileri sürmüşlerdir (KPMG, 2014).

Yakın dönemde yapılan çalışmalara baktığımızda ise Lazar ve Velte (2018) şerefiye değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine ne kadar uyum sağlandığını belirlemek amacıyla UMS 36 açıklama gerekliliklerinden oluşan 10 maddelik bir ölçek hazırlamışlardır. Söz konusu ölçeği DAX 30 endeksinde işlem gören 25 Alman şirketinin 2010 ile 2015 yılları arasındaki mali tablolarına uygulamışlar ve sonuç olarak %66,8 düzeyin bir uyum düzeyi tespit etmişler ve söz konusu uyum düzeyinin yıllar itibariyle %59,4'ten %71,8'e yükseldiğini belirtmişlerdir.

Andreicovici, Jeny ve Lui (2019) AB ülkelerinde faaliyet gösteren 154 şirketin 2006 ve 2014 yılları arasındaki mali tablolarını incelemiş ve şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine genel anlamda %32,6 seviyesinde uyum gösterdiğini alt gruplarda ise değer düşüklüğü testi için kullanılan nakit akışı projeksiyonlarıyla ilgili açıklama düzeyinin ortalama

%17,1; iskonto oranıyla ilgili açıklamalarda ise düzeyin %15,4 olduğunu bulgulamışlardır.

Son olarak, Day (2020) Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası'nda işlem gören Güney Afrika şirketlerinin UMS 36 şerefiye değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine ne derece uyum gösterdiklerini gözden geçirmiştir. Day, çalışmasına bilançosunda toplam varlıklarının %1'inden daha fazla şerefiye bulunan 83 şirketi dahil etmiştir. Sonuç olarak 83 kuruluştan 78'inin (%94), şerefiye raporlama gerekliliklerine uyduğu görülmüştür, ancak yapılan açıklamaların eksik, tutarsız ve standart metin niteliğinde olması nedeniyle uyum düzeyinin etkin olmadığını ileri sürmüştür. Bunun yanında, şirketlerin şerefiyenin geri kazanılabilir değerini hesaplamada satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerden ziyade kullanım değerini daha fazla tercih ettiklerini tespit etmiştir (%91).

2.3. Şerefiye Değer Düşüklüğü Testi Zorunlu Açıklamaları ile İlgili Türkiye'de Yapılmış Çalışmalar

Ülkemizde Borsa İstanbul'da işlem gören şirketler, aracı kurumlar ve portföy yönetim şirketlerine, 2003 ve 2004 yıllarında konsolide mali tablolarında isteğe bağlı olarak UFRS ile tam uyumlu Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını (TFRS, öncesinde Türkiye Muhasebe Standartları - TMS) uygulama izni verilmiş ve 2005 yılından itibaren de mali tabloların TFRS'ye uygun olarak hazırlanması söz konusu şirketler için zorunlu hale getirilmiştir. Buna bağlı olarak ülkemizde de şerefiye değer düşüklüğü testi ile ilgili TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı uyarınca mali tablolarda yapılması gereken açıklamaları konu alan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar sırasıyla aşağıda özetlenmektedir.

Ertan ve Gençoğlu (2013) TMS 36 çerçevesinde şerefiye değer düşüklüğü testini ne ölçüde uyguladıklarını araştırmak için BIST 50 endeksinde yer alan şirketlerin 2011 yılı mali tablolarını incelemişlerdir. Sonuç olarak 50 şirketten yalnızca 22'sinin mali tablolarında şerefiye bulunduğunu belirlemişlerdir. Şerefiyenin geri kazanılabilir tutarının belirlemek için 22 şirketten 17'sinin kullanım değeri yöntemini uyguladığını ve sadece 1 şirketin satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer yöntemini kullandığını tespit etmişlerdir. Geri kazanılabilir tutarın belirlenmesi için kullanım değeri yöntemini uygulayan 17 şirketten 3'ü vergi öncesi nakit akışlarını vergi öncesi iskonto oranı ile iskonto ederken ve 11 şirket vergi sonrası iskonto oranı ile vergi sonrası nakit

akışlarını iskonto etmiştir. Ancak, 3 şirket mali tablo dipnotlarında iskonto yöntemi ile ilgili herhangi bir bilgi açıklamamıştır.

Syzdykova (2016) BIST 100’de işlem gören şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testini uygulamak için TFRS gerekliliklerine ne ölçüde uyduğunu araştırmak amacıyla söz konusu şirketlerin 2014 yılı mali tablolarını gözden geçirmiştir. Buna göre şerefiye raporlayan 39 şirketten 18’inin şerefiyenin geri kazanılabilir tutarını belirlemek için kullanım değeri yöntemini tercih ettiğini; 4’ünün ise satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer yöntemini kullandığını belirlemiştir. 17 şirketin ise kullanılan yöntem hakkında herhangi bir bilgi açıklamadığını tespit etmiştir. Kullanım değeri yöntemini uygulayan 18 şirketten 2’sinin vergi öncesi iskonto oranı ile vergi öncesi nakit akışlarını; 6’sının ise vergi sonrası iskonto oranı ile vergi sonrası nakit akışlarını iskonto ettiğini gözlemlemiştir. Bununla birlikte, 10 şirketin iskonto yöntemi hakkında herhangi bir bilgi vermediğini raporlamıştır.

Şamil ve Esmeray (2016) BIST 100 endeksinde işlem gören 89 finansal olmayan şirketin 2012 ve 2014 yılları arasındaki mali tablolarını inceleyerek bu şirketlerin şerefiye değer düşüklüğü testi kapsamında TMS 36 açıklama gerekliliklerine ne ölçüde uyduklarını belirmeye çalışmışlardır. Sonuç olarak, analiz dönem boyunca uyum düzeyinde bir iyileşme gözlemlediklerini; ancak geri kazanılabilir tutarın belirlenmesi için genellikle tercih edilen yöntemin olan kullanım değeri yönteminin uygulanması ile ilgili bilgi eksikliklerinin olduğunu da ortaya koymuşlardır.

Yapılan çalışmalar gözden geçirildiğinde açıklama gerekliliklerine uyum konusunda eksiklikler olsa da yıllar itibarıyla gelişme kaydedildiği gözlemlenmektedir. Şerefiye ölçümünün şirket içinde yapılacaksa bu konuda uzman çalışanların istihdamını gerektirmesi, şirket dışından danışmanlık yoluyla yapılması durumunda ise fazladan danışmanlık giderine neden olması raporlama gerekliliklerine uyum konusunda eksiklikler yaşanmasına ve standart metin niteliğinde açıklamalar yapılmasına neden olabilmektedir. Ayrıca ülkemizdeki şirketlerin diğer ülkelerdeki şirketlerle uyumlu olarak şerefiyenin geri kazanılabilir değerini belirlemede satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer yerine kullanım değerini tercih ettikleri görülmektedir. Geri kazanılabilir değer tespitinde satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değer ve kullanım değerinden büyük olanın kullanılması şirketler öncelikle kullanım değerini bulmaya yönelmekte kullanım değerinin şerefiyenin kayıtlı

değerinden yüksek olması durumunda hesaplanması için daha fazla girdi gerektiren gerçeğe uygun değer belirlenmesine gerek kalmamaktadır.

2.4. Uyumluluğu Etkileyen Şirkete Özgü Faktörlere İlişkin Çalışmalar

Literatürdeki çoğu çalışma şerefiye ile ilgili UFRS açıklama gerekliliklerine uyum seviyesini etkileyen şirketlere özgü çok sayıda faktörün var olduğunu da ortaya koymaktadır. Şirket büyüklüğü, piyasa değeri, denetçi büyüklüğü, kârlılık, şerefiyenin büyüklüğü ve değer düşüklüğü zararının büyüklüğü gibi faktörler bunlardan başlıcalarıdır. Bu bölümde uyumluluk düzeyini etkileyen faktörlere ilişkin çalışmalar incelenmektedir.

Vekalet maliyetleriyle ilgili teorik tartışmalardan hareketle daha büyük şirketlerin mali tablo kullanıcılarına daha fazla bilgi açıkladıkları ampirik çalışmalarla da desteklenmiştir. Buna göre şirket büyüklüğünün uyumluluk çalışmalarında da yaygın olarak kullanılan bir faktör olduğu ve literatürde toplam varlıkların defter değeri, şirketin piyasa değeri, net satışlar veya toplam hissedar sayısı gibi araçlarla ölçüldüğü gözlemlenmektedir. Devalle ve Rizzato (2013), Bepari vd. (2014) ve Hartwig (2015) büyük şirketlerin şerefiye ile ilgili daha fazla bilgi açıkladığını göstermişlerdir.

Daha fazla bilginin yatırımcıları, şirkete yatırım yapmaya teşvik edeceği ve bunun da yöneticilerin ücretlerini daha fazla yükselteceği beklentisinden hareketle (Singhvi ve Desai, 1971) kârlılığın finansal bilgi açıklama düzeyine belirgin bir etkisinin olduğu bilinmektedir (Raffournier, 1995, s. 263). Bu sebeple, şerefiyenin özellikle değer düşüklüğü zararı nedeniyle dönem kârını etkilemesi kârlılık faktörünün literatürde çokça kullanılmasına neden olmaktadır. Devalle ve Rizzato (2013), Bepari vd. (2014), Bepari ve Mollik (2015) ve Lazar ve Velte (2018) yüksek kârlılığa sahip şirketlerin şerefiye ile ilgili açıklama gerekliliklerine daha fazla uyum gösterdiğini kanıtlayan bulgular ortaya koymuşlardır.

Uyumluluk düzeyini açıklamak için kullanılan faktörlerden biri de denetim şirketi büyüklüğüdür. Büyük denetim şirketlerinin itibarlarını koruma kaygısı, onları finansal raporların içeriği konusunda daha dikkatli davranmaya sevk etmektedir (Chalmers ve Godfrey, 2004). Mali tablolardaki herhangi bir hata veya bilgi eksikliği, büyük denetim şirketlerinin itibarını diğerlerine göre daha fazla sarsacaktır. Bu argümandan hareketle, şerefiye ile ilgili açıklama gerekliliklerine uyum düzeyinin denetçi büyüklüğünden etkilendiğine yönelik

çalışmalar yapılmıştır. Glaum vd. (2013), Bepari vd (2014), Bepari ve Mollik (2015), Devalle vd. (2016) denetçi büyüklüğü ile uyum düzeyi arasında olumlu bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Şerefiye değer düşüklüğü testinin değerlendirme teknikleri hakkında uzmanlık gerektiren karmaşık ve zahmetli bir iş olması testin gerektiği gibi uygulanması ve açıklama gerekliliklerinin yerine getirilmesi konusunda sorunlara neden olmaktadır. Dolayısıyla literatürde şerefiyenin bilanço içerisinde belli bir büyüklüğe sahip olmasının doğru raporlama konusunda şirketleri teşvik edeceğine yönelik çalışmalar bulunmaktadır. Bu amaçla yapılan çalışmalar sonucunda Glaum vd. (2013), Bepari vd. (2014), Bepari ve Mollik (2015) ve Lazar ve Velte (2018) şerefiyenin toplam varlıklar içindeki payının şirketleri şerefiye ile ilgili açıklama gerekliliklerine daha fazla uyum göstermeye teşvik ettiğini kanıtlamışlardır.

Literatürde şerefiye ile ilgili açıklama gerekliliklerini etkileyen başka faktörler de olduğu belirlenmiştir. Devalle ve Rizzato (2013) kaldıraç oranı ile açıklama gerekliliklerine uyum arasında olumlu bir ilişki olduğunu bulmuş buna karşın Hartwig (2015) ise kaldıraç oranının uyum düzeyini negatif yönde etkilediğini tespit etmiştir. Diğer taraftan Glaum vd. (2013), Bepari vd. (2014), Hartwig (2015) ve Devalle vd. (2016) faaliyet gösterilen sektör, ortaklık yapısı ve menkul kıymet ihracının açıklama gerekliliklerine uyum üzerinde etkili olduğunu kanıtlamışlardır.

2.5. Şerefiye Değer Düşüklüğü Testi Zorunlu Açıklamalarının Ekonomik Sonuçları Üzerine Yapılan Çalışmalar

UFRS'ye göre; mali tablolar, mevcut ve potansiyel yatırımcılara, kredi verenlere ve diğer ilgili taraflara, raporlayan işletme hakkında yatırım yapma veya borç verme kararı alabilmek için ihtiyaca uygun finansal bilgiler sağlamalıdır. Şirket açıklamalarının piyasadaki bilgi düzeyini, çeşitliliğini ve daha da önemlisi piyasanın kendisini nasıl etkilediğine dair oldukça kapsamlı bir literatür bulunmaktadır. Bunun yanında; literatürde şerefiye için değer düşüklüğü yaklaşımının ve değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine uyumun piyasayı ne yönde etkilediği, hisse değerine bir katkısı olup olmadığı aynı zamanda sermaye maliyetlerine nasıl etki ettiğine dair çalışmalar da bulunmaktadır.

Oliveira, Rodrigues ve Craig (2010) Portekiz'deki halka açık şirketlerin 1998-2008 yılları arasındaki mali tablolarını incelemişler ve şerefiyenin

ölçümü için amortisman yönteminden değer düşüklüğü yaklaşımına geçişin şirket değerini arttırdığını bulgulamışlardır. Benzer şekilde Chalmers, Godfrey ve Webster (2011) şerefiyenin gerçek değerini mali tablo kullanıcılarına gösterme açısından değer düşüklüğü yaklaşımının amortisman yöntemine göre daha faydalı bilgi sağladığını ileri sürmüşlerdir.

Baboukardos ve Rimmel (2014) Atina Borsası'nda faaliyet gösteren 76 şirketin 2008 mali tablolarını inceleyerek UFRS 3 ve UMS 36 açıklama gerekliliklerine uyumun şirketlerin değerine katkı sağladığına dair kanıtlar sağlamışlardır. Diğer yandan, UFRS açıklama gerekliliklerine uyumun artması yani açıklanan bilgideki artışın yatırımcılara daha faydalı bilgi sağladığını ve yatırımcıların şirketlerin gelecekteki performansı tahmin ederken muhasebe rakamlarını daha iyi yorumlamalarına katkıda bulunduğunu vurgulamışlardır.

André, Dionysiou ve Tsalavoutas (2017) halka açık 373 AB şirketinin 2010 ile 2011 yıllarına ait mali tablolarını incelemişler ve UMS 36 ile UMS 38 standartları açıklama gerekliliklerine uyum düzeyinin piyasa değeri ile alakalı olduğunu tespit etmişlerdir.

Paugam ve Ramond (2015) sermaye maliyeti ile şerefiye değer düşüklüğü testi açıklama gerekliliklerine uyum arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Fransa'da halka açık şirketlerin 2006–2009 dönemleri arasındaki mali tablolarını incelemişler ve açıklama gerekliliklerine uyumun sermaye maliyetini azalttığını aynı zamanda analistlerin tahminlerde hata yapma olasılığını en aza indirdiğini belirlemişlerdir. Benzer şekilde Mazzi vd. (2017) özkaynak maliyeti ile UFRS 3 ve UMS 36'ya uygunluk düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmak için 16 AB ülkesinde faaliyet gösteren şirketlerin 2008–2011 dönemine ait mali tablolarını incelemiş ve sonuçta açıklama gerekliliklerine uyum düzeyindeki artışın özkaynak maliyetini düşürdüğüne dair kanıtlar elde etmişlerdir.

Andreicovici vd. (2019) AB ülkelerinde faaliyet gösteren 154 şirketin 2006 ve 2014 yılları arasındaki mali tablolarını incelemiş şerefiye değer düşüklüğü açıklama gerekliliklerine uyum seviyesinin aracı (broker) raporlarındaki analistlerin görüşlerine olan etkisini ölçmeye çalışmışlardır. Elde ettikleri bulgular, şerefiye değer düşüklüğü testlerine ilişkin yöneticiler tarafından açıklanan bilgilerin analistler için yararlı olduğunu; ancak şerefiye için mevcut değer düşüklüğü yaklaşımına bağlı olarak açıklanan bilginin farklı düzeyde ve kalitede olmasının sermaye piyasasındaki analistler için anlaşmazlığa yol açabileceğini göstermişlerdir.

Han, Tang ve Tang (2020) menkul kıymet analistlerinin; yöneticilerin şerefiye değer düşüklüğü ile ilgili muhasebeleştirme ve raporlama kararlarını nasıl etkilediğini incelemek amacıyla Çin'deki halka açık şirketlerin 2007 ile 2016 yılları arasındaki mali tablolarını gözden geçirmişlerdir. Sonuç olarak, analistlerin yaptıkları tahminlerin; yöneticiler üzerinde şerefiye değer düşüklüğünü bir kâr yönetimi aracı olarak kullanmalarına yönelik etkisinin olduğunu kanıtlayan bulgular elde etmişlerdir. Ancak bu etkinin; şirket büyüklüğü, denetim kalitesi ve açıklanan bilgilerin seviyesine bağlı olarak değiştiğini de tespit etmişlerdir. Ayrıca, finansal raporlardaki şeffaflığın analistlerin yaptığı etki nedeniyle zayıfladığını gösteren sonuçlara da ulaşmışlardır.

Yukarıdaki çalışmalar incelendiğinde şerefiye ile ilgili açıklama gerekliliklerine uyumun bilgi asimetrisini azalttığı, yatırımcıların tahmin kalitesini artırarak onları daha doğru karar almaya teşvik ettiği böylece piyasaların da bundan olumlu etkilenerek ve şirketlerin piyasa değerlerinin yükseldiği gözlemlenmektedir. Aynı zamanda açıklamaların önemi düşünüldüğünde, sermaye kaynaklarının dağıtımında şirketler ve yatırımcılar arasında yadsınamaz bir role sahip olması nedeniyle açıklama gerekliliklerine uyumun şirketlerin daha düşük maliyetle sermaye elde etmelerine katkıda bulunduğu da yukarıdaki çalışmalarla kanıtlanmaktadır.

3. SONUÇ

UFRS 3 ve UMS 36 standartları bağlamında şerefiyenin raporlaması konusu literatürde hem akademisyenler hem de çeşitli kurumlar tarafından oldukça tartışılmıştır. İlk çalışmalar şerefiyenin ölçümü ve raporlanması için açıklama gerekliliklerine ne düzeyde uyum sağlandığını tespit etmeye yönelikten takip eden dönemlerde yapılan çalışmalar uyum düzeyini etkileyen faktörler üzerinde yoğunlaşmıştır. Son dönemlerde yapılan çalışmalar ise uyum düzeyinin piyasalara, şirket değerine ve sermaye maliyetine etkisi gibi ekonomik sonuçlar üzerine olmuştur.

Yapılan çalışmalarda şerefiye ilgili açıklanması gereken bilgilere uyma konusunda önemli bir uyumsuzluk olduğu görülmektedir. Uyumsuzluğun değer düşüklüğü yaklaşımının hem uygulamasının hem de raporlamasının zaman alıcı, maliyetli, öznel yargılara dayanan ve oldukça karmaşık olmasından kaynaklandığı belirtilmektedir. Bunun yanında söz konusu uyumsuzluğun UFRS açıklama gerekliliklerinin aşırı bir iş yükü olarak algılanmasının yanı

sıra şirket finansal raporlarında standart metin kullanımı ve denetçilerin yaptığı ‘kontrol listesi’ (checklist) uygulamalarından da kaynaklandığı ileri sürülmektedir (Hellman, Carenys ve Gutierrez, 2018, ss. 242-243). Buna rağmen, uyum konusunda zamanla gelişme yaşandığı ancak ülkeler arasında belirgin farkların olduğu da gözlemlenmektedir. Bunda kurumsal öğrenme ve ülkeler arasındaki muhasebe kültür farklılığı, sermaye piyasalarının gelişmişliği ve raporlama standartlarını kullanmanın daha eskilere dayanıyor olması gibi faktörlerin etkili olduğu ileri sürülebilir.

Raporlama gerekliliklerine uyum düzeyini etkileyen faktörler üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında ise yüksek kârlılığa sahip, görece büyük, piyasa değeri yüksek ve büyük denetim şirketleri tarafından denetlenen şirketlerin şerefiye ile ilgili açıklama gerekliliklerine daha fazla uyum gösterdikleri gözlemlenmektedir.

Şerefiye üzerine yapılan tartışmalar ve sözü geçen çalışmalar UMSK’yı da birtakım araştırmalar yapmaya teşvik etmiş hem UFRS 3 Şirket Birleşmeleri standardı hem de şerefiye değer düşüklüğü testi uygulaması hakkında Uygulama Sonrası İncelemeler yayınlamışlardır (IASB, 2015; IASB, 2020). Bu incelemeler sonucunda işletme birleşmeleri ve şerefiye için yapılması gereken açıklamaların oldukça ayrıntılı, zorlu, karmaşık ve zaman alıcı olarak algılanması nedeniyle şerefiye değer düşüklüğü testinin UMSK beklentilerinin aksine verimli bir şekilde yapılmadığı sonucuna varılmış; nihayetinde, UMSK şerefiye ölçümü için amortisman ve değer düşüklüğü uygulamalarından hangisinin daha uygun olacağını tekrardan tartışmaya karar vermiştir (IASB, 2020).

Ülkemizde KGK tarafından 2017’de yayınlanan BOBİ FRS’de şerefiye konusu Bölüm 21 İş Birleşmeleri’nde ele alınmış, işletme birleşmeleri sonucunda ortaya çıkan şerefiyenin muhasebeleştirilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca şerefiyenin müteakip dönemlerde ölçümü ile ilgili olarak da değer düşüklüğü testi yerine amortisman yönteminin kullanılacağı ve faydalı ömrü boyunca, faydalı ömrünün güvenilir bir şekilde tahmin edilemediği durumlarda ise 10 yılda itfa edileceği açıklanmıştır. Şerefiye değer düşüklüğü testinin belirli büyüklükteki şirketler için maliyetli, karmaşık ve yönetim takdirine oldukça açık olmasının bu hükümde etkili olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak UFRS’nin gerektirdiği açıklamalara uyum gösterilmemesi, finansal tabloların yorumlanmasını ve karşılaştırılabilirliğini bozmakta;

dolayısıyla mali tablo kullanıcılarının yanlış kararlar almalarına neden olabilmektedir. Finansal bilgilerin bu nedenle faydalı olmaktan uzak olması belirsizliği arttırarak hem yatırımcıların zarar etmesine hem de şirketlerin piyasa değerlerinin düşmesine yol açmaktadır. Ayrıca, eksik ve yanlış finansal raporlama ekonomideki kaynakların yanlış dağıtılmasına böylelikle işletmelerin daha yüksek sermaye maliyetine katlanmalarına sebep olmaktadır.

KAYNAKÇA

André, P., Dionysiou, D. and Tsalavoutas, I. (2017). Mandated Disclosures Under IAS 36 Impairment of Assets and IAS 38 Intangible Assets: Value Relevance and Impact on Analysts' Forecasts. *Applied Economics*, 50(7), 707-725. <https://doi.org/10.1080/00036846.2017.1340570>

Andreicovici, I, Jeny, A. and Lui, D. (2019). Disclosure Transparency and Disagreement Among Economic Agents: The Case of Goodwill Impairment. *European Accounting Review*, 29(1), 1-26. <https://Doi.Org/10.1080/09638180.2019.1677259>

Baboukardos, D. and Rimmel, G. (2014). Goodwill Under IFRS: Relevance and Disclosures in An Unfavorable Environment. *Accounting Forum*, 38, 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2013.11.001>

Bepari, M. K. and Mollik, A. T. (2015). Effect of Audit Quality and Accounting and Finance Backgrounds of Audit Committee Members on Firms' Compliance with IFRS For Goodwill Impairment Testing. *Journal of Applied Accounting Research*, 16(2), 196-220. <https://Doi.Org/10.1108/JAAR-05-2013-0038>

Bepari, M. K., Rahman, S. F. and Mollik, A. T. (2014). Firms' Compliance with The Disclosure Requirements of IFRS For Goodwill Impairment Testing Effect of The Global Financial Crisis and Other Firm Characteristics. *Journal of Accounting & Organizational Change*, 10(1), 116-149. <https://doi.org/10.1108/jaoc-02-2011-0008>

Camodeca, R., Almici, A. and Bernardi, M. (2013). Goodwill Impairment Testing Under IFRS Before and After the Financial Crisis: Evidence from The UK Large Listed Companies. *Problems and Perspectives in Management*, 11(3), 17-23.

Carlin, T. M. and Finch, N. (2010). Resisting Compliance with IFRS Goodwill Accounting and Reporting Disclosures Evidence from Australia.

Journal of Accounting & Organizational Change, 6(2), 260-280. <https://doi.org/10.1108/18325911011048781>

Carlin, T. M. and Finch, N. (2011). Goodwill Impairment Testing Under IFRS: A False Impossible Shore? *Pacific Accounting Review*, 23(3), 368-392. <https://doi.org/10.1108/01140581111185544>

Carlin, T. M., Finch, N. and Ford, G. (2007). An Examination of Disclosure Quality of Goodwill Impairment Testing in A Post-IFRS Environment – A Stakeholder Perspective. Macquarie Graduate School of Management Working Paper No. 2007-14. <Http://Dx.Doi.Org/10.2139/Ssrn.1031840>

Carlin, T. M., Finch, N. and Khairi, K. F. (2010). IFRS36 and Post-Transition Compliance Quality Among Singapore Firms. *Asian Review of Accounting*, 18(3), 221-244. <https://doi.org/10.1108/13217341011089630>

Chalmers, K. and Godfrey, J. (2004). Reputation costs: The Impetus for Voluntary Derivative Financial Instrument Reporting. *Accounting, Organizations and Society*, 29(2), 95–125. [https://doi.org/10.1016/S0361-3682\(02\)00034-X](https://doi.org/10.1016/S0361-3682(02)00034-X)

Chalmers, K.G., Godfrey, J.M. and Webster, J.C. (2011). Does A Goodwill Impairment Regime Better Reflect the Underlying Economic Attributes of Goodwill? *Accounting & Finance*, 51, 634-660. <https://doi.org/10.1111/j.1467-629X.2010.00364.x>

Day, C. (2020). Goodwill Impairment Testing Disclosures – South African Compliance in 2018. *South African Journal of Accounting Research*, 34(1), 45-62. <https://doi.org/10.1080/10291954.2019.1668120>

Devalle, A. ve Rizzato, F. (2013). IFRS 3, IAS 36 and Disclosure: The Determinants of The Quality of Disclosure. *International Journal of Business Review*, 2(4), 12-16. https://doi.org/10.5176/2010-4804_2.4.245

Devalle, A., Rizzato, F. and Busso, D. (2016). Disclosure Indexes and Compliance with Mandatory Disclosure—The Case of Intangible Assets in The Italian Market. *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, 35, 8-25. <https://doi.org/10.1016/j.adiac.2016.04.003>

Ertan, Y. ve Gençoğlu, Ü. G. (2013). Şerefiyede Değer Düşüklüğü Testi: IMKB 50 Endeksindeki İşletmelerin Uygulamaları. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 15(2), 1-23.

European Securities and Markets Authority (ESMA). (2013). European Enforcers Review of Impairment of Goodwill and Other Intangible Assets in

The IFRS Financial Statements. Erişim Adresi: <https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/2013-02.pdf>

European Securities and Markets Authority (ESMA). (2014). Review on The Application of Accounting Requirements for Business Combinations in IFRS Financial Statements. Erişim Adresi: <https://www.esma.europa.eu/document/review-application-accounting-requirements-business-combinations-in-ifrs-financial>

Glau, M., Schmidt, P., Street, D. L. and Vogel, S. (2013). Compliance with IFRS 3- And IAS 36-Required Disclosures Across 17 European Countries: Company- And Country-Level Determinants. *Accounting and Business Research*, 43(3), 163-204. <https://doi.org/10.1080/00014788.2012.711131>

Han, H., Tang, J. J. and Tang, Q. (2020). Goodwill Impairment, Securities Analysts, and Information Transparency. *European Accounting Review*. <https://doi.org/10.1080/09638180.2020.1791725>

Hartwig, F. (2015). Swedish And Dutch Listed Companies' Compliance with IAS 36 Paragraph 134. *International Journal of Disclosure and Governance*, 12(1), 78-105. <https://doi.org/10.1057/jdg.2013.33>

Hellman, N., Carenys, J. and Gutierrez, S. M. (2018). Introducing More IFRS Principles of Disclosure – Will the Poor Disclosers Improve? *Accounting in Europe*, 15(2), 242-321. <https://doi.org/10.1080/17449480.2018.1476772>

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK). (2008). *UFRS 3 İşletme Birleşmeleri*.

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (UMSK). (2013). *UMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü*.

International Accounting Standard Board (IASB). (2015). Report and Feedback Statement – Post-Implementation Review of IFRS 3 Business Combinations. Retrieved September 28, 2019, From. Erişim Adresi: <http://cm.ifrs.org/-/media/project/pir-ifrs-3/published-documents/pir-ifrs-3-report-feedback-statement.pdf>

International Accounting Standard Board (IASB). (2020) IFRS Discussion Paper DP/2020/1. Business Combinations – Disclosures, Goodwill and Impairment. Retrieved May 15, 2020, From Erişim Adresi: <https://cdn.ifrs.org/-/media/project/goodwill-and-impairment/goodwill-and-impairment-dp-march-2020.pdf>

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2017). Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS).

KPMG. (2014). Who Cares About Goodwill: A Collection Of Stakeholder Views. KPMG International. Erişim Adresi: <http://www.kpmg.com/cn/en/issuesandinsights/articlespublications/documents/who-cares-about-goodwill-impairment-o-201404.pdf>

Lazar, L. and Velte, P. (2018). Determinants of Mandatory Disclosure Requirements: The Case of Impairment Testing in Germany. *International Journal of Managerial and Financial Accounting*, 10(4), 301-330. <https://doi.org/10.1504/ijmfa.2018.095941>

Mazzi, F., André, P., Dionysiou, D. and Tsalavoutas, I. (2017). Compliance with Goodwill-Related Mandatory Disclosure Requirements and The Cost of Equity Capital. *Accounting and Business Research*, 47(3), 268-312. <https://doi.org/10.1080/00014788.2016.1254593>

Oliveira, L., Rodrigues, L. L. and Craig R. (2010). Intangible Assets and Value Relevance: Evidence from The Portuguese Stock Exchange. *The British Accounting Review*, 42(4), 241-252. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2010.08.001>

Paugam, L. and Ramond, O. (2015). Effect of impairment-testing disclosures on the cost of equity capital. *Journal of Business Finance & Accounting*, 42(5), 583-618. <https://doi.org/10.1111/jbfa.12113>

Pajunen, K. and Saastamoinen, J. (2013). Do Auditors Perceive That There Exists Earnings Management in Goodwill Accounting Under IFRS? Finnish Evidence. *Managerial Auditing Journal*, 28(3), 245-260. <https://doi.org/10.1108/02686901311304367>

Raffournier, B. (1995). The determinants of Voluntary Financial Disclosure by Swiss Listed Companies. *The European Accounting Review*, 4(2), 261-280. <https://doi.org/10.1080/09638189500000016>

Şamil, S. ve Esmeray, M. (2016). TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü Standardı: BIST 100'de Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (48), 175-198.

Singhvi, S. S. and Desai, H. B. (1971). An Empirical Analysis of the Quality of Corporate Financial Disclosure. *The Accounting Review*, 46(1), 129-138. <http://www.jstor.org/stable/243894>

Stevenson, H. and McPhee, D. (2005). Acquiring Companies: Knowing Your IAS from Your Elbow. *Accountancy*, 136(1343), 82-83.

Szydykova, A. (2016). Türkiye’de TFRS’ye Göre Şerefiye Değer Düşüklüğü Testi: BIST 100 Şirketleri Tarafından Kullanılan Iskonto Oranlarının Analizi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 2(2), 23-40.

Tsalavoutas, I., Andre, P. and Dionysiou, D. (2014). Worldwide Application of IFRS 3, IAS 38 And IAS 36, Related Disclosures, and Determinants of Non-Compliance. ACCA Research Report 134. Erişim Adresi: <https://ssrn.com/abstract=2603572>

Wines, G., Dagwell, R. and Windsor, C. (2007). Implications of The IFRS Goodwill Accounting Treatment. *Managerial Auditing Journal*, 22(9), 862-880. <https://doi.org/10.1108/02686900710829381>